

Granskning av utländska direktinvesteringar (SOU 2021:87)

Sveriges Kommuner och Regioner har inbjudits att yttra sig över betänkandet – Granskning av utländska direktinvesteringar (SOU 2021:87).

I betänkandet föreslås ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar inom skyddsvärda områden. Syftet är att kontrollera uppköp och strategiska förvärv av bolag med säte i Sverige vars verksamhet eller teknologi har betydelse för Sveriges säkerhet eller allmän ordning och säkerhet.

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner – SKR – välkomnar att förslag till granskningssystem för utländska direktinvesteringar tagits fram. Att effektiva redskap finns för att fånga upp och undvika säkerhetsrisker är centralt för vår samlade förmåga att attrahera de goda investeringarna – också de utländska.

SKR betonar att förmågan att attrahera utländska direktinvesteringar fortsatt är en synnerligen viktig faktor för utvecklingen av näringslivet och tillväxten i svensk ekonomi på regional och lokal nivå. Även om det sannolikt kommer att röra sig om ett begränsat antal fall som berörs av förslaget finns det anledning att anta att granskningssystemet kommer att påverka investeringsförutsättningarna på regional och kommunal nivå.

SKR konstaterar i likhet med utredaren att förslaget innebär ingrepp i det kommunala självstyret. Vid en sammanvägd bedömning – där behovet av att skapa de bästa förutsättningarna för att undvika säkerhetsrisker tillmäts störst vikt – anser förbundet att det mesta talar för att ett visst ingrepp i självstyret får tålas, dock med vissa reservationer enligt nedan.

SKR anser att en tydlig samrådsprocess behöver säkerställas i lag för att öka berörda regioners respektive kommuners möjlighet att bidra till att granskningsarbetet byggs på det bästa underlaget. En samrådsprocess kan också bidra till att ingreppet i självstyrelsen i det enskilda fallet upplevs som mer proportionerligt.

SKR är starkt kritisk till utformningen av förslagens normgivningsbemyndiganden. Det är mycket svårt att i förväg urskilja vilka verksamheter som de facto kan komma att beröras. Inte heller är det möjligt att på något sätt beräkna vilka merkostnader som kan drabba regional och lokal nivå till följd av myndigheternas nyttjande av sina respektive bemyndiganden. SKR anser därför att det krävs både noggranna överväganden och avgränsningar i de normgivningsbemyndiganden som lämnas. Förutsägbarheten när det gäller vilka verksamheter som kan komma att beröras och

vad förslaget kan leda till för kostnader måste hanteras redan i lagstiftningsärendet – inte i ett senare skede och då enbart på myndighetsnivå.

SKR anser vidare att det inte är tillräckligt utrett hur en regions eller en kommuns verksamhet kan påverkas av granskningssystemet via upphandlade leverantörer. Om det i vissa situationer kan krävas beslut av ISP anser SKR att det är av största vikt att detta i så fall klarläggs i det kommande lagstiftningsarbetet.

SKR har ingen invändning mot det föreslagna ikraftträdandet, men anser att det är motiverat med övergångsbestämmelser i förhållande till befintliga investeringar där verksamheten förutsätter mycket långa avtalsförhållanden.

8.4 Val av ISP som granskningsmyndighet och processen

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) är en europeisk kontaktpunkt i Sverige och föreslås ansvara för den svenska granskningen. ISP föreslås även få en föreskriftsrätt för att vidare definiera granskningsförfarandet. Granskningsprocessen är tänkt att ske i två steg.

SKR har ingen invändning mot valet av ISP som granskningsmyndighet och ställer sig positivt till en granskningsprocess i två steg. Den ordningen kan förhoppningsvis bidra till att tillåtliga strategiska förvärv sällas ut snabbare och att goda investeringar inte fördröjs mer än nödvändigt.

SKR vill understryka vikten av att handläggningstiderna kan hållas korta – och att organisationen för granskning resurssätts därefter.

10.2.5 Bemyndiganden till MSB och frågan om berörda verksamheter

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) föreslås få föreskriftsrätt avseende vilka verksamheter som ska omfattas av den nya lagen.

I betänkandet hänvisas till MSB:s nya definition av samhällsviktig verksamhet. Definitionen är bred och träffar viktig verksamhet på regional och kommunal nivå. Granskningssystemet kan därmed aktualiseras när det gäller t.ex. stora infrastrukturinvesteringar i byggnader och anläggningar inom hälso- och sjukvården men kan också komma att beröra kollektivtrafiken.

Proportionaliteten i det ingrepp i den kommunala självstyrelsen som förslaget innebär framstår som mer balanserad om *utvecklade samrådsformer* mellan den statliga och den regionala respektive kommunala nivån inrättas. SKR anser att villkor om sådana samrådsformer ska regleras i lag och med fördel kan kopplas till bemyndigandet.

SKR anser vidare att det inte är tillräckligt utrett hur en regions eller en kommuns verksamhet kan påverkas av granskningssystemet *via upphandlade leverantörer*. I dagsläget är svårt att ta ställning till i vilken utsträckning så är fallet. Redan idag finns ett flertal leverantörer med helt eller delvist utländskt ägande som via bolag i Sverige driver samhällsviktig verksamhet inom såväl hälso- och sjukvård som inom kollektivtrafikområdet och annan samhällsviktig verksamhet. Om det i vissa

situationer kan krävas beslut av ISP – innan avtal med en stor sådan leverantör kan ingås – anser SKR att det är av största vikt att det i så fall klarläggas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

16.1. Frågan om ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Lagen om anmälan och granskning av utländska direktinvesteringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2023. Några övergångsbestämmelser föreslås inte.

SKR har ingen invändning mot ikraftträdandet, men anser att övergångsbestämmelser behövs med hänsyn till att det förekommer utländskt ägande i företag som svarar för samhällsviktigt verksamhet redan idag. Som regel handlar det då om långa och löpande avtal och ett klarläggande i övergångsregler framstår därför som viktiga såväl av nationellt intressen som för en god tillämpning på lokal och regional nivå

Sveriges Kommuner och Regioner

Staffan Isling

Germund Persson